

Viikki Järvenpää

Sagai Muittalægje

1as Januar 1909.

No. 1.

»Sagai Muittalægje« boatta guovte gærde juokke manost, 1as ja 15ad bæive, ja maksa ovta kruvna ja 20 øra jakkodagast — 60 øra jakkebælest. Bladde matta dinggujuvvut juokke poastarappe bokte. Dietetusak maksek 5 øra rana.

6ad jakkodak

Odda-jakke.

Boares jakke læ vassam. Okta jakke læ nokkam, ja mi læp alggam dal oddajage. Nuft golla aigge, dat divras aigge. Jage loapast boatta olbmui davja dat jurda: Maid avkalažaid, maid burid læm mon ollim dakkat dam jagest? Ja olmuš ferite davja dovdastet, atte i læk dakkum buok nuft, nuftgo dat lifi galggam.

Lægo dust mikkege dakkum dam boares jagest, mikkege, maid don datošik vajaldattet? Jos nuft læ, de don ik læk ollaset likkolaš. Dušše dat olmuš læ duodai likkolaš, gæst i læk mikkege, maid son siđasi vajaldattu juvvut.

Dal vuolgga min bladde olgus su guđad jages. Vitta jage! Vehaš ælemakke læ datge. Go mi jurdašep, maggar vaddo čađa dat bladde davja læ olgusboattam, de orro min mielast juo læmen rak ollo go dat dal læ vitta jage boares.

Manga gærde læp mi dorvotuvam, dannego bladde i læk ožžom dam doarja Samin, maid dat lifi ansašam ja darbašam. Doalli lokko i læk lassanam dađe æmbo, ja jos dađe buorebut i mana boatte aigest, de ferite dat orostet olgusboatemest. I læk æra radde.

Danditi berrišegje buokak, guđek ain adnek arvost sin ædnegielasek, barggat duodabælest videdet blade, mi samegilli boatta. Jos juokke doalle ožuši ovta odđa abonenta (doalle), de lifi »Sagai Muittalægje«st daggaviđe guokta dam mađe doallek go dal. Ja de lifi blade sisaboatto maidai lassanam dam mađe, atte i oktage šat darbašifci ballat, atte dat orosta olgus-

boatemest olgusgoloi diti. Ja de lifi radde blade farga stuoredet ja buoredet.

Dam oddajage goit boatta »Sagai Muittalægje« olgus, nuftgo ouddalge, guovte gærde manost, ja mælgad sœmma sistdoaloin maina ouddalge.

Go stuoradigge boatta čoačkai, de šaddek min bladđai davja stuoradigge-sagak. Stuoradiggeolmai Isak Saba læ loppedam dam jage čallet davja min bladđai. Maidai læk mist æra sajin brævačallek, nuft atte min bladđai bottek sagak fœra gost.

Erinoamačet aiggop mi dal, nuftgo ouddal, muittalet min lekkedi buok, mi guoska Samidi.

Go mi dal aiggop blade olgusdoaimatet oddajagest, de gitep mi min lokkid buok buri oudast dam boares jagest. Mi gitep buokaid, guđek læk dorjum min blade, videdam dam daihe saddim sagaid min bladđai. Ja daina doavoin, atte oddajakke boatta odđa doaliguim, savvap mi min lokkedi ja blade ustebidi gukken ja lakka oasalaš ja buristsivneduvvum oddajage.

Dalkas badneverkki.

Muttom darogiel bladest lokkap mi: Badneværkka (bavčas) manna farga bagjel, go adnujuvvu duoldde edikke. Dat leikkijuvvu ucca littači, ja de njuoskaduvvu okta bomullo-duggo. Daina ruvjuvvu badneoažže. Edikke galgga læt nu bakas go olmuš guđege lakai gierdda dam. Dasto bigju bomullo badneroggai, bomullo, mi læ njuoskaduvvum sœmma lakai, ja 5 minuta gæčest læ badneværkka nokkam. Jos i daggaviđe mana bagjel, de oažžo dam rađe adnet guovte golma gærde manjalagai.

Sucmaædnam stata

i ožžum ruđaid loanast Frankrikast,

dannego dat læ addam gieloslaga garrajukkamušai vuostai, maidai vineadnem vuostai. Frankrika vuovdda ollo vine. Dal læ Suomaædnam ožžom ruđaid loanast Englandast, rænto 4,5 procent

Salam favlabælde,

gukken favlest læi buorre guolle dast ouddal juovlaid.

Brævva Navuonast.

Maņeb aiggai læk læmaš dabe mælgad jorre dalkek. Ovta bæive buorre dalkke, nubbe bæive fast »uriko«. Davve bivvalak æi gierda goassege rame.

Guolle-bivddo læ læmas dam gæse ja čavča vanes. Æi læk gallest, gæk læk ožžom saidid »sokkanutiguim« dam jage, ja dak moadde saide, maid olbmuk godde ja »jellai hængstegje sukse buok. Ruočak legje dabe nuft divrrasak, atte daiguim i læm gavpašatte. Čakča-fierbmesaide læi maidai hægjo, ja hægjo orro čajetæmen čakča dorskebivddo maidai.

Rassešaddo læ maidai læmaš vaneb bællai ænas baiken daggo birrasin Potetosak šadde nuft vadnasek, atte ænas oasse olbmui æi ožžom æmbo go siebmani ouddi.

Ješ dietta go goddo guolle olle, jos dasto i šaddaš bivddo; mutto gal hal galgašge dam jage æmbo goddujuvvut lokkoi go daid maņemus jagid, jos galgga tinet dammađe go ouddal, dannego dam jage šadda hægjo guollehadde.

W.

Boares ja mavsolas čala.

Muttom ruoša bladde »Ruskoje Vjædomosti« muittali gieskad, atte Damaskus gavpugest læ dal gavdnuim okta boares girje, mast læk 3116 læ-

le. Dat čallujuvvum girje læ dai vuostas kristalažai aigest. Dast læk gukkes muitalusak Jesus ællem birra. Nuft muittaluvvu. Læžžago dat duotta.

Docent Konrad Nielsen

læ dam čavča læmaš Nuortta-Sameædnamest studerimen Samegiela čærdaid. Son læi dast ouddalaš juovlaid Buolmagest.

Universiteta Kristianiast

læ dal duoda bælest čoaaggegoattam Sami biergasid ja dujid, mak bigjujuvujek universiteta museumi, nuft atte buokak dobbe bessek oaidnet ja ožžuk diettet Sami ællem lage ja Sami dujid. Dam gæse læi universiteta nu jierbmalaš, atte dat valdi Saba — ovta Sabmelaža — danen olmajen atte galgga oastet ja čoaagget buok daggar Sami dingaid, mak čei vela læk universitetast. Dal læ universiteta arvvalam oažžot Saba barddet vuokkasæmus lakai Sami dingaid museumi. Dat ladnja, mi danen bigjujuvvu, læ okta stuora čabba ladnja dam »ednografalaš« museumest Kristianiast.

Dat illodatta min, go Sami rakanusakge ožžuk buore saje dobbe baldalagai darolažai dujiguim.

Professor Wicksell

Ruotarikast læ dubmijuvvum giddagassi Ibmel bilkkedæme diti.

Dollavahag.

Fielvuonast buli dast ouddalaš juovlaid gavppeolbma Ove Andersen gavpašamviesso. Son ješ læi Bædnagnjargast Čoalmest.

Mailme gielak.

Engelas giela sardnuk lagabuidi 200 miljon olbmu ædnam alde. Tuiskalaš giela 100 miljon olbmu. Franskalaš giela 47 milion olbmu. Spanien giela 45 miliona. Dak gielak læk vidanam mælgad mailme mietta. Kinesalaš giela sardnuk 400 miljon olbmu ja Ruoša giela čuođe miliona. Mutto dak gielak æi sardnujuvvu baljo æra rikain go Kinast ja Ruošarikast. Danne dak æi satte goččujuvut »mailmegiellan«. Æi dak læk vidanam ædnam mietta.

Repvuonast

l læk dal šat varre-barggo. Muttom franskalaš særvve læ jurddagest oasteladdagoattet daid šerpaid.

Rakkeravjo joga

rasta læ dal rakaduvvumen šaldde.

Brævva.

20ad nummarest oidnim mon barggo-olmušrieboi birra ja sin gudnetesvuoda birra. Erinoamačet oidnim mon Sami gudnetesvuoda ja divrasvuoda birra. Mutto dast mon muitotam, atte dastbe han dak hærmas olbmakge fuobmašek, atte buok barggo-olbmuk, vela Samekge, læk fuobmašam, gæn ruđain si læk jottemen, — na barggo-olbmai ruđainbe diedostge. Don daidak jærrat, atte man lakai vel barggo-olbmui ruđain? Dast mon arvvalam, atte vaiko man kásast ležžek ožžum ræissoruđa, de læ dat barggo-olbmui ja fiskari rutta, ja jos dat jotte hærmasolmai jurdaš: Mon læm ješ tinim, de goitge dak læk barggo-olbmui ruđak, maid dak læk tinim garra bargoin, bakain ja rubmaš viessamin, ja i garta mange lakai barggo-olmuidi æmbo tinistus go 2, 2^{1/2}—3 kruvna bæivvai balkka. Aido ælla jura, ja hærmasolmak ja gavppeolbmak mæsta gosi čirruk, go barggo-olmaige oažžo nu stuora balka.

Mutto dat hærma, gi bævddeguorast čokka ja čalla moadde mæredimo ja oažžo golma gærde æmbo balka go barggo-olmairieppo, dat han gal læ gudnalažat, ja jos okta barggo-olmai darbaš 2—3 linja čalestet mange aše diti, vai dat šadda lagalažat, de dat mæred 2 kruvna. Dat læ vissa maidai gudnalæbbo, go atte okta gæfhes bargge daihe fiskar mæred 2 daihe 3 kruvna duom amas daihe oapes hærmas, go doalvo su 2—3 daihe 5 kilometar duom rapes vuona riddo ja vel læi vebaš guoddamuš. Læ vissa hallo diettet, man lakai barggo-olbmui rutta olla juokke sagjai ja daidda vel jurdašet juokke hærma ja stuoreb tienasolmai: Statakasast mi oažžop stuoremus balka ja dasa maksek dušše dak stuora tienasolbmak ja gavppeolbmak. Mutto juokke gæfhes olmuš maksa dam væro go manna oastet margarin-kilo daihe færa maid. De dagja gavppeolmai: Duollo læ lassanam; dal maksa nu ollo æmbo go ouddal, sokkar, tægja j. n. v. Daina lagin i šadda gavppeolmai makset ječas tinistusast ollinge, go son čoaagga juokke gæfhest dam ruđa, vai bæssa makset duolloværo.

Dast dat læge juokkehaš ožžum dam garra vaimo, atte dal de galgašim oažžot ruttam vebaš ruoktot mouge hœlpobut. Ja læ mangas nuge hœjos dilest, atte buorre lifči, gost ožžusegje rutta-kruvna, vai oažžo maigarin-kilo, sirap-kilo ja ain æmbo. Ja mangas vel jurdašek: dal læk manga manno go læm oaidnam ovtage kruvna — nuftgo læ duotta, atte manga olbmu æi tine maidege manga mannoi. De læ buorre dasa, jos ožžusi moadde kruvna, go fertte vuolgget vadne dilest dam amas hærma sattoi, vaiko i æmbo go ovta mila bæle. Læi han dast vebaš guoddamušge. Mon jurdašam: dat hærma galgaši makset gudnebalka duom gæfhes olbmai. Mon maid læm jottam. De dovdam, atte gæfhes olmuidi læ buoreb gudne čajetet.

Samek, Ladek ja Dačak, fiskarak ja barggek, erinoamačet læk Dačak gedademus olmuščærdda fiskari ja barggi bælest daina lakkasin.

(»W«).

Davve-Italiast

læ muottam dal sagga. Dat i læk davalaš dobbe nu lullen.

Juokkehaš

satta doarjot blađe dam lakai,

atte son ješ doalla dam,

atte son oažžo ærai doallat dam,

atte son sadde blađdai sagaid,

atte son diedet blađest,

atte son i vajaldatte blađe mavso sattet.

Brævva „Sagai Muittalægjai.“

Mon oaidnam »Sagai Muittalægje« st nr. 22 alde sodnabæiv'rafhe birra. K. Hansen čalla, atte amtmanne læ bigjam ouddan 6 jæraldaga, ja atte ædnambærra orro ballamen fiskarid tapit go æi oažžo lobe bassen bivddet nuftgo ouddal. Oainam dam bittast bassen-baččalæme ja luosa bivddema birra, atte i læk erotus æmbo go æra beivid. Dat læ gal duotta. Nuft dakkek gal erinoamašet aleb-gærde. Dat læ stuora suddo. Oainam bittast savvamen vuostalastet dam ibmelmættom asatusa ja oažžot garrasæb gildosa ja laga

Mutto mon dafhostam jurdašam, atte dabe Same ædnamest læ davja vanes biebmno olmuidi, danego dabe læk garra dalkek davja ja mærabivdem læ Sameædnam ælatusgæidno. Mu mielast orro, atte dabe

Sameadnamest darbašuvvu gal juobe dibmo 5 maŋŋel gaskabæive bivdde-goattet gulid; mutto ouddal gaskabæive i fal maidege bargoid bargat oerago šiviti ja olbmui dikšom bæivalažat I galga læt loppe stenggit salledid maŋŋel dimo 12 lavvardak-ækked, ige vuovddetge salledid ouddal dibmo 5 sodnabæive maŋŋel gaskabæive

Mutto ustebam, jos dat orro læmen suddon, de gæčas Sameadnam dilalašvuodaid ja gæčas dasto mi læ čallujuvvum Matheus evangelium kap. 12, 1—8

S. L. Somby.

23,792 olbmu

jabme maŋemus jage Indiašt gærbmaši gaskem bokte. Doppe læk ollo mirkogærbmašak.

Kjøbenhavnast

Danmarko oaivvegavpugest, læk dal 2000 olbmu bargotaga.

Oaivve-gæččalus.

Golbma rigges herra legje jotte-men. Sist legje golbma balvvalægje mielde. De botte si ovta govddis joga duokkai. I læm šaldde dam rasta ja ige oidnum oktage suvde. Jokkagaddest læi okta ucca vadasaš, mi i suvd-dam oenebgo guokta olbmu. Daina vadnasin lifči læmaš ikke bæssat rasta. Mutto hærrak legje gullam balvvalægjid sardnomen, atte si galggek sorbmit isedidesek ja dasto suoladet sin obmudaga ja rudaid. Mutto balvvalægjek ditte, atte æi si nagad isedidesekguim mudoigo guovtes bessek falletet ovta ala. Dal legje balvvalægjek littodam, atte go dam joga rasta galggek boattet, de galggek si javkkadet isedidesek.

Dak golbma herra legje dal æp-padusast, maid si dal galgge dakkat; dastgo moft satte si dal nuft lagedet, atte i goabbage boellai joga boade oeneb balvvalægjek go isedak, go vadnasi æi šiettam æneb go guovtes halvassi ja okta fertti læt suvddemolmajen. Si jurdašegje gukka, ja de maŋemusta bakkodi muttom isedin:

»Æp mi sate læt balvvalægjeta-ga, mutto æi si galga bæssat doaimatet sin bahadagosek; dastgo mon galgam lagedet nuft, atte æi galga šad-dat æneb balvvalægjek go isedak goab-bage bællai joga.«

Dat ised i læm loppedam ila ollo.

Dak golbma rigges herra besse

joga rasta, ja balvvalægjek æi ožžum liba goddet ovtage daina.

Moft ferijegje hærrak?

Lokke, gæččal donge jurdašet, moft hærrak ferijegje. Boatte nummarest aiggop mi muittalet, man lakai dat sati dakkujuvvut.

Guollegalvvo.

Norga guollegalvvo i læk nu buorre haddest olggoædnam markanin go manga æra rika guollegalvvo. Ja dobbe ostujuvvu ouddalæbbo æra rikai guollegalvvo. dainago dat læ buoreb.

Kristiansunda gavpesærvve ja bivddesærvve læ olgussaddim čallaga, mast ouddandollujuvvu, atte guollegalvvo fertte buorebut rakaduvvut, jos mi æp galga masset ostid olggoædnamest.

Erinoamačēt bigja dat bivddi miela vuollai dam:

1. Guolle galgga daggavide goddut ja čollujuvvut fævest nibin, mi danen læ rakaduvvum. Dasto bigju dat sies-sai nuft bagjalagai, atte dat i færanu-ša ja i šadda bæra lossa dæddo vuol-lai. Alna dat satta dakkujuvvut šoi-tain ja dampain, go luovos dækka rakaduvvu.

2. Guolek galggek vuovdujuvut njuolgat guolleoaste skipi ja nu varas dilest go vejolaš læ. Guolle-čobma i galga njuovdnjuvut daihe dulbmujuvvut, ja sečalas dingak æi galga adnujuvut.

3. Guolek galggek valddut firmin erit gæsededin. Færranuššam ja boares guolek čulddujuvvujek erit ja vuovdujuvujek sierra.

Stuoradiggeolmai Saba

jurdaš jottat Kristianiai 4ad januara. Son galgga jottet Garašjoga ja Alatægjo bokte. Su akka ja manak galggek dam dalve orrot Uljargast.

Bačalæbme.

Dam aige æi dieđe baljo olbmuk ječage, maid dal lifči buoremus ain manaidi oapatet skuvlain. Mon ja man-gas oerak daggo birrasin læk stuora ibmašest, go galggek vel bisso-bačalæ-mege ožudet skuvlaidi. Nuft ollo duostam mon čelkket dam harrai: Jos dam ragjai læ gullum davja vahagda-patuvvamen, de jakam mon, atte jos bačalæbme boatta skuvlai, de gal gul-lujuvvu vela davjeb. Dat læ gosi væg-jemættom ovta oapatægjai »passet«

dam. Manain læ dat dappe, mœlgad buokain, atte bæssat ješgiedaines gie-čatallat bissoid; dastgo dat læ sin mie-last nu suotas guldalet go bayketa. Mon muitam dam ædne, gi dast duvle celki, atte jos bačalæbme boatta skuvlai, de son i gal duosta bigjat barnes dokko. Dima juo gosi godda ječas ačes bissoin.

Daidam mon ferttit namatet mai-dai dam »landsmaal,« mi baggijuvvu manga sajest skuvlai, Mu jakko læ dat, atte go manak oapašegje dam gir-jedaro ja daid æra fagaidd, mak læk mærreduvvum, de dat lifči juo dast galle. Embo mon im aigo čelkket dam birra, dastgo dat ašše læ nu ollo ouddal juo læmaš arvvaladdam vuolde.

W.

Sisasaddijægjek!

Juokkehaš, gi sadde bitta blađđai, galgga muittalet namas redaktøri. I su namma bigju bitta vuollai, jos son ješ dam i dato. Ja i redaktør almot su.

Jos sisasaddijægje i muittal namas redaktøri, de su bitta davja i valddujuvvu sisa.

Juovlla-baldes.

Mokke-Lasse læ smava gandai vašalaš. Son i gierddam daid baljo oaidnetge. Muttomin læi Morten æ-med bældost suoladuvvum navrračak ja æra šaddok. Mokke-Lasse læi daid suoladam, mutto son muittali, atte son læi oaidnam, go smava gandak ikke botte bældost olgus. Smava gandak bælketalles go skuvlli botte. Mutto de bođi albmusi, atte Mokke-Lasse læi ješ sivalaš. Dam rajest æi guoddam gandak su ala buore vaimo. Si æi vajaldattam boares Mokke-Lasse.

Vakko ouddal juovlai stenggijuv-vui salled Bergsvagest, ja daggavide go Mokke-Lasse dam gulai, de sugai son dokko ja oažoi aldsešis ovta æb-bara sæktesalledid. Ja bæive ouddal juovllaruota suopoi son lina bivddet aldsešis juovllabaldda. Son læi nu oa-pes guollecoakkasidi vuodnanjalmeš, atte son diđi jura justa, goggo læi baldes.godđamsagje.

Mutto sæmma bæive botte gandak čoakkai ja littodegje, moft si dal galgge ferit.

Guokta bæive ouddal læi Lasse njuovvam ovta čappis gaica ja caggam nake ovta gielka ala, mi læi eeggijuv-

